

Memduh Şevket Esendal'ın "Mendil Altında" Hikâyesi Üzerine Metin Dil Bilimsel Bir İnceleme

Gökhan Haldun DEMİRDÖVEN ¹

Öz: Birbiri ardına sıralanan tümcelerın birleşerek anlamlı bir bütün oluşturabilmesi, tümceler arasında bağdaşıklık ve tutarlılık ağlarının iyi inşa edilmesini gerektirmektedir. Onursal (2003), bu bağlamdan hareket ile metni ipliklerden dokunan bir kumaşa benzetmekte ve metnin dokuma sürecinde ortaya çıkan bir yapı olduğunun altını çizmektedir. Balyemez (2010) ise, bağdaşıklık kavramını; “bir metni meydana getiren cümle veya yargılar arasındaki anlam bağlantısının dil öğeleri ve dil kuralları aracılığıyla sağlanması” olarak tanımlamaktadır. Hengirmen (2009), metin dil bilimini; dili cümleler arası bağlantıları temel alarak inceleyen, dil kullanımını metin üretme olarak gören, metinleri bir bütünlük içinde ele alan dil bilimi dalı olarak ifade etmektedir. Bu incelemede; Memduh Şevket Esendal'ın yazdığı “Mendil Altında” adlı hikâyenin bağdaşıklık görünümelerini yansıtan küçük yapısı Metin dilbiliminin ilkeleri ve yaklaşımları ışığında ele alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metin, bağdaşıklık, tutarlılık.

¹ Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, gdemirdoven@sakarya.edu.tr

A Textlinguistic Study On Memduh Şevket Esendal's Story of Mendil Altında

Abstract: In order for successive sentences to form a meaningful whole by combining together, it is necessary to build good coherence and consistency between sentences. Within this context, Onursal (2003) compares text with woven fabric and highlights that text is a structure arising in the process of weaving. Balyemez (2010), on the other hand, describes coherence as "to constitute relevance between sentences and judgements that forms a text by language items and language rules". Hengirmen (2009), expresses textual linguistics that analyzes language based on the connection between sentences, regards language usage as text generation and deals text in a body. In this study, a small structure that represents the coherence aspect of the story named "Mendil Altında", written by Memduh Şevket Esendal, is aimed to be presented in the light of textual linguistics principles and approaches.

Key Words: Text, coherence, consistency.

Giriş

Temelinde bütün sanat eserlerinin kutsal bir ürün, bütün sanatçıların da dahi olduğunu inancını barındıran on dokuzuncu yıl kökenli sanat görüşü, günümüz yazınbilimsel araştırmalarında geçmişteki önemini koruyamamaktadır. Yazılı ürünleri inceleyen kuramlar, metnin somut yapısından beslenerek kendilerini geliştirmek durumundadır.

Yazınsal araştırma, büyük bir yapıtın estetik yüceliğini önceden Tanrı sözü gibi benimseyip, o yüceliğin duygusal bir boyutunu açıklamak yerine, metni ele alarak ondaki birtakım nesnel söylem özelliklerini, metni şu ya da bu nitelikli yapan öğeleri, yöntemli bir biçimde saptamalı, bu öğelerin iletişim açısından işlevini izleyerek açıklamalara yönelmelidir (Göktürk, 2006, s. 6).

Yazınbilimsel çalışmalarda sanat yapıtların şiirsel özellikleri metnin derin yapısında aranmakta, metnin somut yüzeyinde yapılan çözümleme çalışmaları, okurun metnin derin yapısına ulaşmasında köprü işlevini yüklenmektedir. Yüzey yapı ve derin yapı arasında kurulan mantık ilişkileri yazarın metne kodladığı şifrelerin açığa çıkartılmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Metinlerin iletişimsel işlevlere sahip olduğu kabul edilir. Bu anlayışla, metin yapısının, metnin taşıdığı iletişimsel işlevin, metin çözücüler tarafından anlamlandırılabilir olması gereği vardır (Hüner-Uzun,2001:9,10).Metin, yüzey yapıda bir biri ardına sıralanmış cümlelerden oluşsa da iletişim ortamı ve bağlamın da metni şekillendiren unsurlar olduğu unutulmamalıdır. Nitekim metin, “iletişim sırasında gerçekleşen bir sözce ya da dil dışı etkenlerle bağlantılı sözcüler bütünü” olarak tanımlanabilmektedir (Aksan, 1987: 149).

Uluçam'a (2007) göre bağdaşıklık düzlemi, metindeki anlamsal bağıntıların gerçekleştiği düzlemdir. De Beaugrande ve Dressler, (1981)'e göre bir yazının metin olmasındaki ilk şart bağdaşıklıktır.Halliday ve Hasan (1976), “Cohesion in English” adlı eserde, bağdaşıklık kavramını, metin içinde bir ögeyi diğer ögeye bağlayarak anlamlandırma, metnin birimleri arasındaki anlam ilişkisini sağlama durumu olarak tanımlamıştır.

Aşkın Balcı'ya (2009) göre bağdaşıklık, metindeki bilgileri birleştirmeyi, bilgilerin birbirine nasıl kenetleneneceğini ve düşünceler arasındaki ilişkinin mantıklı bağlantılarla nasıl kurulacağını ya da bir düşüncenin diğer bir düşünceye nasıl aktarılacağını açıklayan metinsellik ölçütüdür.

Bağdaşıklık ilişkileri metinde aynı cümle içerisinde, art arda gelen cümleler arasında, paragraf içerisinde art arda gelmeyen birbirinden uzakta yer alan cümleler arasında ve paragraflar arasında ortaya çıkabilir. Metnin farklı düzlemleri olan cümle içinde, cümleler arasında, paragraf içinde ve nihayet paragraflar arasında eklemleme sağlanamaz ise bu dil birimleri bir araya gelip anlamlı bir bütün oluşturamazlar. Metin, birbirleri ile anlamlandırılmayan ve ilişkilendirilemeyen bağımsız düşünceler yığını hâline gelir (Can, 2012: 159).

Onursal'a (2003) göre bir metnin basit bir tümceler dizisi olmaktan çıkıp metin olabilmesi için, içerdiği bazı bilgilerin ve öğelerin yinelenmesi, bu öğeler yinelenirken, bir yandan da metinde sözü edilen konunun, bir sona, bir sonuca doğru ilerlemesi ve gelişmesi, bunun içinde yeni öğelerin ve yeni bilgilerin metne katılması gerekmektedir. Bu bağlamda metne konu olan göndergeler belli bir bağlantı bulunmalıdır. Bu bağlantıların metnin yüzeyinde sözcük ve söz dizim açısından nasıl uygulandığını ve metnin anlamsal düzeyde nasıl oluşturulduğunu açıklamada bağdaşıklık kavramı önemli bir rol oynamaktadır.

Bağdaşıklık, kelime ve cümleleri uygun bağlantılar vasıtasıyla anlamlı bir metin haline getirmektir (Coşkun, 2005: 69). Yani; Türkçede kelimeler ve cümleler sağdan sola doğru birbirleriyle bir düzen oluşturarak okurun anlamlandırabileceği bir şekilde birbirlerine eklenir ve metnin bağdaşıklık ağları kurulur.

Çoban'a (2012) göre bağdaşıklık, dil bilgisine ait yapıların dil bilgisi kuralları çerçevesinde bir araya gelerek oluşturdukları cümle ve paragraflar arasındaki bağılılığı ifade etmektedir. Bu bağılılığın odak noktasında, mantıksal ağlarla örülmüş düşünce yapıları bulunmaktadır. Can (2012) ise, bağdaşıklığı; metinde bir birimin anlaşılmasına hizmet eden yani anlamsal olarak birbirine bağlı, birlikte değerlendirmeyi gerektiren unsurlar arasındaki dil bilimsel ve sözcüksel ilişki olarak tanımlamaktadır.

Bağdaşıklık/bağlaşıklık, metin türleri arasındaki bağı sağlayan dilbilimsel ve sözcüksel bağıntıdır. Bu ilişki yoluyla metin tümceleri birbiriyle birleşerek bir birim- bütün olarak metni biçimlendirir (Uzun, 2011: 156). Böylece metnin hem dilbilimsel hem de sözcüksel örüntüleri şekil alır.

Bu incelemede; Memduh Şevket Esendal'ın yazdığı "Mendil Altında" adlı hikâyenin bağdaşıklık görünümünü yansıtan küçük yapısı (microstructure) Metin Dilbiliminin ilkeleri ve yaklaşımları ışığında ele alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır. "Mendil Altında" ilk olarak 1946 yılında yayınlanmıştır. Bu inceleme ise, hikâyenin Bilgi Yayınevi'ndeki şekli esas alınarak yapılmıştır (bk. (Memduh Şevket Esendal, Mendil Altında, Bütün Eserleri-4, Bilgi Yayınevi, 12. baskı, Ankara, 2014, s. 109-111).

Metnin İncelenmesi

Konu

Hikâye, bir sicil memurunun çalışması gereken bir anda uyuyabilmek için hayaller kurmasını, içinde bulunduğu durumu düzeltmek için çaba göstermesi yerine bundan kurtulmayı arzulamasını konu edinmektedir.

Özet

Metinde, sicil müdürü Cavit Bey'in işyerindeyken kurduğu hayaller anlatılmaktadır. Anlatıcı/kahraman yemekten sonra uyumak için yüzüne bir mendil serer, uyumaya

çalışırken öncelikle bazı maddî problemlerini hatırlar. Sonra eşi ile yaşadığı problemleri aklına gelir. Haksız yere işten çıkarıldığını düşündüğü bir memur için üzülür. Bunun için müsteşar ile konuştuğunu memurun işe geri dönmesini sağladığını hatırlar, sonrasında hayal kurmaya başlar ve müsteşarın memurun işe geri alınmasına karşı çıktığını tahayyül eder. Bunun üzerine hayalinde müsteşara itiraz eder ve onun fikrini değiştirmesini sağlar. Bu hareketinin takdir toplayacağını, devlet büyükleri tarafından fark edileceğini düşünür. Hayali, bu takdirin mebuslukla ödüllendirileceği düşüncesine kadar varır. Bu durum onu heyecanlandırır ve "Bu mendil altında nasıl uyunur" diye söylenerek hizmetçisine bir kahve pişirmesini emreder.

Anlatının İzleksel (Tematik) Yapısı

"Mendil Altında" adlı hikâyede toplam 457 kelime ve 56 cümle vardır. "Mendil Altında" hikâyesinin tematik yapısı üç ana bölümde incelenebilir.

Başlangıç

- 1. - 7. cümleler:Bu bölümde; metnin başkahramanı olan 'Sicil Müdürü Cavit Bey'in yemekten sonra uyumak istemesi ve karasineklerin verecekleri rahatsızlıktan kurtulmak için uyumadan önce yüzüne bir mendil örtmesi anlatılmaktadır.

Anlatı

- 8. cümle: Anlatıya geçiş; 8. - 13. cümleler: Bu bölümde, 'Sicil Müdürü Cavit Bey'in uykusunun gelmesini beklerken aklına gelenler (çocuklarının mektep taksitini hatırlaması, karısının maddi sıkıntılardan dolayı sızlandığının aklına gelmesi ve yanlışlıkla işten el çektirilen bir memur için Müsteşar ile konuşarak memurun işe dönmesini sağlaması) anlatılmaktadır; 14. - 17. cümleler: Bu bölümde, 'Sicil Müdürü Cavit Bey'in, 'Müsteşar'ın memurun dönüşünü onaylamadığını dayatması durumunda memurun başına gelebilecekleri düşünmesi yer almaktadır; 18. - 40. cümleler: Bu bölümde,'Sicil Müdürü Cavit Bey'in 'Müsteşar'ın, isteğini kabul etmediğini düşünmesi, bu durumda müsteşara vereceği tepkinin ve iş arkadaşlarının şahitliğinde onu sözünden döndürmesinin hayali, 'Sicil Müdürü Cavit Bey' ile 'Müsteşar'ın karşılıklı konuşmaları ile anlatılmaktadır; 41. - 42. cümleler: Bu

bölümde, bu olay sonrasında 'Sicil Müdürü Cavit Bey'in; 'Muavin'in şaşkınlığını;43. - 44. cümleler: işten atılan memurun sevincini;45. - 48. cümleler: karısının tepkisini; 49. - 50. cümleler: Bir 'İkinci Müntehip' tarafından mebusluk teklifi almasını hayâl etmesi anlatılmaktadır; 50. - 52. cümleler: Kahramanın mebus olduğunu hayal etmesi ve sonrasında zihninde eski iş yerini ziyaret ettiğini anlatılmaktadır.

Bitiş

- 53. - 56. cümleler: 'Sicil Müdürü Cavit Bey'in kurduğu hayallerin heyecanından uzandığı yerden kalkması ve hizmetçine kahve pişirmesini söylemesi anlatılmaktadır.

Metnin Bağdaşıklık Görünümleri

Gönderimsel İlişki

Bir metinde yazarın kullandığı bir kavram veya varlığı karşılayan bir kelime ya da kelime grubunu sonraki cümlede ya da yakınındaki bir cümlede aynen kullanmayarak onun yerini tutabilecek başka bir kelime, kelime grubu ya da eke yer vererek hatırlatmaya gönderim denir (Yılmaz, 2012: 19).Gönderimsel ilişkiler, art gönderimsel ve ön gönderimsel olmak üzere iki boyutta incelenebilir.

Art Gönderimsel İlişki

Metinde daha önce geçen bir sözcüğe gönderimde bulunan birimler, metnin derin dokusunda art gönderimsel ilişkilerin gerçekleşmesini sağlar.Hikâyede belirlenen art gönderimsel ilişki örnekleri şunlardır:

- 3. cümle→5., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 16., 17., 18., 19., 20., 21. ve 23. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (3) Sicil Müdürü Cavit Bey, yemekten sonra minderin üstüne uzanmış, uyumak istiyor. (5) Köylülerin duvar diplerine uzanıp yüzlerine birer mendil örtterek mışıl mışıl uyudukları gözünün önüne geldi. (6) İmrendi. (7) Uzandı, sandalye üzerinde duran ceketinin cebinden beyaz keten mendilini alıp yüzüne örttü, sıkıntılı olmasına aldırmayarak uyku gelecek diye bekledi.(8) Bu arada da ilkin çocuklarının mektep taksitleri için gönderdiği

paranınmabuzunu nereye koyduğunu düşündü. (9) Sonra, karısının, para yetiştiremiyorum, diye sızlanmasını hatırladı. (10) "Ben burada aç duracak, değilim ya!" dedi. (12) Müsteşarın, kendisini sevdiğini düşünüp sevindi. (16) Sonra onun han köşelerinde sürüneceğini, nasıl borçlanacağını, kılığının nasıl bozulacağını, tıraşının nasıl uzayacağını birer birer gözünün önüne getirdi. (17) Acıdı. (18) Ya müsteşar kabul etmese idi" diye düşündü. (19) O zaman sanki müsteşar dayatmış gibi kızdı. (20) Kendikendine sordu: "Ne yapardım?" (21) Hemen ceketinin göğsünü ilikledi, arkadaşına "Ver şu evrakı" dedi, kâğıtları aldı, doğru müsteşarın yanına. (23) "Efendim, dedi, açıkta kalan filân efendi için olmaz buyurmuşsunuz.

- 7. cümle ile 56.cümle arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (7) Uzandı, sandalye üzerinde duran ceketinin cebinden beyaz keten mendilini alıp yüzüne örttü, sıkıntılı olmasına aldırmayarak uyku gelecek diye bekledi. (56) "Bu mendil altında nasıl uyunur." diye düşündü, sonra da tekmesiyle odanın döşemesini teperek: "Meryem, bir kahve pişir!" diye hizmetçisine bağırdı.
- 13. cümle ile 14.cümle arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (13) Yanlışlıkla işten el çektirilen bir memuru Cavit Beyin bir sözü ile müsteşar hemen eski işine göndermişti. (14) Ya böyle olmayıp da müsteşar dayatsaydı!
- 13. cümle ile 15. ve 16. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (13) Yanlışlıkla işten el çektirilen bir memuru Cavit Beyin bir sözü ile müsteşar hemen eski işine göndermişti. (15) Bu zavallı adam sefil olurdu. (16) Sonra onun han köşelerinde sürüneceğini, nasıl borçlanacağını, kılığının nasıl bozulacağını, tıraşının nasıl uzayacağını birer birer gözünün önüne getirdi.
- 22. cümle→ 23., 28. ve 29. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (22) Müsteşar masanın başında kâğıt okuyordu, başını kaldırdı, her gün sorduğu gibi "Hayrola, müdür bey" diye sordu. (23) "Efendim, dedi, açıkta kalan filân efendi için olmaz buyurmuşsunuz... (28) Siz de çoluk çocuk sahibisiniz. (29) İnsaf ediniz efendim.
- 23.cümle ile 24., cümle arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur.
- (23) "Efendim, dedi, açıkta kalan filân efendi için olmaz buyurmuşsunuz. (24) Bu da reva mı, efendim?
- 23. cümle ile 25., 26., 27., 31. ve 33. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:

- (23) "Efendim, dedi, açıkta kalan filân efendi için olmaz buyurmuşsunuz. (25) Bu zavallı nereye gidip derdini anlatsın? (26) Bu bizim yanlışımız yüzünden işten el çektirilmiş. (27) Kendisinin bir günahı var mı? (31) "Bir defa her nasılsa el çektirilmiş. (33) Kendine başka yerde iş arasın..."
- 31. cümle ile 32., 34., ve 35. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (31) Bir defa her nasılsa el çektirilmiş. (32) Memuriyet hayatında böyle şeyler olur. (34) "Sicil müdürü bu haksızlığa karşı köpürüyor. (35) Müsteşara diyor ki: "Bu iş aksederse, elbette bizim için iyi olmaz."
- 34. cümle ile 35. ve 36. cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (34) Sicil müdürü bu haksızlığa karşı köpürüyor. (35) Müsteşara diyor ki: "Bu iş aksederse, elbette bizim için iyi olmaz." (36) O, bu sözleri söylerken, bütün kalem arkadaşları, bütün daire halkı da kapıdan dinleseler...
- 37. cümle ile 38. cümle arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur.
- (37) Sicil müdürüne ateş basıyor. (38) Bütün daire, bütün işitenler, onun yiğitliğine, kabadayılığına şaşırıyorlar.
- 38. cümle ile 39. cümle arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (38) Bütün daire, bütün işitenler, onun yiğitliğine, kabadayılığına şaşırıyorlar. (39) Çarşıdan, pazardan geçerken, herkes arkasından gösteriyor...
- 43. cümle ile 44.cümle "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (43) Sonra, işine yeniden tayin edilen memur haber alıyor, gelip sicil müdürünün ayaklarına kapanıyor, bu iş de her yerde duyuluyor. (44) Karısının kulağına kadar da gidiyor.
- 53. cümle ile 54., 55. ve 56.cümleler arasında "ART GÖNDERİMSEL İLİŞKİ" kurulmuştur:
- (53) Sicil müdürü terden, heyecandan boğulacaktı. (54) Mendili yüzünden çekip fırlattı. (55) Yüzü kızarmış, gözleri dönmüş, saçları dikilmiş, köşeye oturdu. (56) "Bu mendil altında nasıl uyurlar" diye düşündü, sonra da tekmesiyle odanın döşemesini teperek; "Meryem, bir kahve pişir!" diye hizmetçisine bağırdı.

Ön Gönderimsel İlişki

Gönderim ögesinin, kendisine gönderimde bulunulan öğeden önce geldiği, yani gönderimin metinde ileriye doğru bir ilişki meydana getirdiği gönderim türüdür (Yılmaz, 2012: 21). Hikâyede belirlenen öngönderimsel ilişki örnekleri şunlardır:

- 21. cümlede “ ÖN GÖNDERİMSEL İLİŞKİ” kurulmuştur:

(21) Hemen ceketinin göğsünü ilikledi, arkadaşına "Ver şu evrakı" dedi, kâğıtları aldı, doğru müsteşarın yanına.

Bağıntı Ögesi

Metinde bağıntı ögesi olarak daha çok karşıtlık ilişkisi kurmaya yarayan ‘ama’, ‘ya’ kullanılmıştır:

- 3. cümle+AMA 4. cümle

(3) Sicil müdürü Cavit Bey, yemekten sonra minderin üstüne uzanmış, uyumak istiyor+ AMA karasinekler rahat bırakmıyor.

- 13. cümle+YA 14. cümle

(13) Müsteşarın, kendisini sevdiğini düşünüp sevindi. Yanlılıkla işten el çektirilen bir memuru Cavit Beyin bir sözü ile müsteşar hemen eski işine göndermişti+YA böyle olmayıp da müsteşar dayatsaydı!

- 17. cümle+YA 18. cümle

(17) Acıdı+ "YA, müsteşar kabul etmeseydi" diye düşündü.

Aynı Kelimenin Yinelenmesi

Karatay'a (2010) göre bir sözcüğün art arda gelen iki cümlede de geçmesi, tekrar etmesi ve bağlama uygun sözcüklerin kullanılması, metinde işlenen anadüşünceyi destekleyen yardımcı düşüncelerin mantıklı ve birbiriyle bağlantılı olacak şekilde planlı sunulmasını sağlar.

Hikâyenin başkahramanı olan “Sicil Müdürü”, metinde toplam 8 defa geçmektedir. Sicil Müdürü ile karşıt bir tip olan “Müsteşar” ise metinde toplam 16 defa geçmektedir. Sicil Müdürü'nün, devleti ve bürokrasiyi temsil eden Müsteşar'a yüklediği saygınlık “efendim” sözcüğünün yinelenmesi ile metni alımlıyana sunulmaktadır. Metinde toplam 3 defa

''efendim'' geçmektedir. Denilebilir ki, ''Sicil Müdürü'', ''çalışmak yerine hayal kuran insan zaafını''; ''Müşteşar'' ise ''bürokrasideki aksayan noktaları'' temsil etmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak; Memduh Şevket Esendal'ın yazmış olduğu "Mendil Altında"; bireyi ön plana çıkarır ve onun hayallerini, ''mış gibi yapmalarını'' bir kesit içerisinde okucuya aktarır. Bu durum, Esendal'ın hikâye tarzını yansıtmaya bakımından önemlidir. Hikâyenin dili sadedir ve tip ve karakterlerin özelliklerini tasvirlerle ortaya koymak gibi bir kaygısının bulunmadığı söylenebilir. Metinde genel olarak art gönderimsel ilişki bağları ile bağdaşıklık görünümleri örülmüştür. Uluçam'a (2007) göre bağdaşıklık düzlemi, metindeki anlamsal bağıntıların gerçekleştiği düzlemdir. Bu bağlamdan yola çıkarak metindeki anlamsal bağıntıların genel olarak art gönderimsel ilişki ile kurulduğunu söyleyebiliriz. Bağıntı ögesi olarak daha çok karşıtlık ilişkisi kurmaya yarayan 'ama' ve 'ya' kullanılmıştır. Bu bağlantı ögeleri metne yeni bilgilerin katılmasını sağlarken, aynı zamanda mantıksal bağların oluşmasına da zemin hazırlamaktadır. Hikâye, genel olarak kısa ve eksilteli cümleler üzerine inşa edilmiştir. Göktürk'e (2010) göre eksilteli yapılarda yazarın boş bıraktığı yerlerin okur tarafından zihnen doldurulacağı düşünülür. Yazar, metinde eksilteli cümleler kullanarak metni alımlayanı, metin üzerinde düşünmeye yöneltmekte ve onu metinle iletişime geçmeye teşvik etmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1987). *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*. Ankara: DTCF Yayınları.
- Aşkın Balcı, H. (2009). *Metin Dil Bilime Kavramsal Açından Genel Bir Bakış*. (1. Baskı). Ankara: Biz bize Basın Yayın Dağıtım.
- Balyemez, S. (2010). Bağdaşıklık ve Dede Korkut Hikayeleri'nde bağdaşıklık görünümleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4), 132-173.
- Can, R. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarına Paragraf Düzeyinde Bağdaşıklık ve Tutarlılık*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, A. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Oluşturdukları Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Kayseri.

- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarında Bağdaşıklık, Tutarlılık ve Metin Elementleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- De Beaugrande, R. A. ve Dressler W. (1981). *Introduction to Text Linguistics*. New York: Longman Group Company.
- Göktürk, A. (2010). *Okuma Uğraşı*. İstanbul: YKY.
- Hengirmen, M. (2009). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Emel, H., ve Uzun, L. S. (2001). Metin türü ve yazma edimi ilişkisi: Bilimsel metin yazma edimi, *Dilbilim Araştırmaları*, 1, 9-10.
- Halliday, M.A. K. ve Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. New York: Longman Group UK Limited.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 373-385. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423909461.pdf> adresinden erişildi.
- Onursal, İ. (2003). *Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık* (Ed. Kıran A., Korkut E. ve Ağıldere S.). *Günümüz Dil Bilim Çalışmaları*. Ankara: Multilingual Yayınları, s. 121-133, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Uluçam, A. I. (2007). İki Dilli Öğrencilerin Yazılı Metin Üretimindeki Sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 135, 28-43. DOI: 10.1501/Dilder_0000000068.
- Uzun, L. (2011). *Genel Dilbilim II* (Ed. S. Özsoy ve Z. Er). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Yılmaz, Ö. (2012). *11. Sınıf Öğrencilerine Ait Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Zonguldak.